

Takket være Holger

af Susanne Trudsø (konservator, cand.scient.
cons et art; danseskribent)

Midtvejs i sin dansekarriere valgte solodanser Rose Gad at skifte hjemmebanen ud med Hamborg Balletten, og dermed fik hun et ganske særligt forhold til John Neumeier, hans kunst og hans værker.

Som 28-årig havde Rose Gad i 1997 fuld fart på karrieren hos Den Kgl. Ballet. Siden 1991 havde hun været solodanser, dansede i mange attraktive partier, var feteret og desuden nygift. Ingenlunde utilfreds med karrierefølget og heller ikke led og ked af noget. Og alligevel ulmede tankerne om et sceneskifte. Nye udfordrende partier kom til, men nogle partier begyndte også at vende tilbage grundet genopsætninger, hvorfor trinene stadig lå i erindringen. "Jeg vil ikke sige, at jeg ikke blev udfordret, eller at jeg kedede mig, men jeg trængte til at blive set på med andre øjne, komme ud af elfenbenstårnet og prøve kræfter et nyt sted, få andre omgivelser og arbejde sammen med andre dansere," mindes Rose Gad. Forarbejdet har altid været hendes force, og da partierne begyndte at komme i anden omgang, var der ikke altid kød nok på prøvearbejdet i træningssalen. Desuden havde Rose Gads mand, Holger Foss, ganske uopfordret kort efter brylluppet sagt, at hvis hun overvejede en dag at tage til udlandet, ja, så var han også frisk på det, hvilket satte yderligere skub i tankerne om andre græsange med det mål at blive udfordret og lære mere. Rose Gad betoner: "En grund til at flytte til Hamborg er alle John Neumeiers værker. Uanset hvilke af Johns balletter man danser i, så er de noget ganske særligt. Den stemning, der er i Hamborg er unik, og da lejligheden

bød sig, så var det egentlig slet ikke så svært at beslutte sig."

De første møder med Neumeiers balletter

Som barn på Det Kgl. Teaters Balletskole så Rose Gad sammen med skolekammeraterne de sidste scenepreøver på John Neumeiers Romeo og Julie, og som barn af huset er hun dermed vokset op med Neumeiers balletter, dog uden selv at have haft en af børnerollerne. Senere i skoleforløbet så hun og kammeraterne *En Skærsommernatsdrøm* og *Amleth*, men den helt store bjergtagelse af Neumeiers kunst kom i 1987. *Romeo og Julie* blev genopsat. Rose Gad var 2.års-aspirant og fik rollen som en af Julies tre kusiner, og et par måneder senere kom Hamborg Balletten på gæstespil med *Kameliadamen* og *Matthæuspassionen*. "Kameliadamen var jo fuldstændig fantastisk. Det var helt vildt. Med Ivan Liska og Colin Scott. Jeg skal aldrig glemme det."

Så Hamborg lokkede allerede i aspiranten Rose Gad, der tog derned for at kigge, træne, dyrke pilates og suge til sig. "Jeg synes, at der altid har været en helt særlig ånd over Johns kompagni og deres måde at arbejde på. Set udefra ligner de måske nok et almindeligt balletkompagni, men Hamborg Balletten er meget særligt, fordi John er inde over alle beslutninger. Han er ikke blot balletmesteren, han er også den ska-

bende kraft, kilden til værkerne, og det er næsten kun hans koreografier, kompagniet danser. Det er ganske unikt for et kompagni i dag."

Des Knaben Wunderhorn og Mahlers Femte Symfoni

I foråret 1994 kom en ny Neumeierballetaften til København under navnet *All Our Yesterdays*, som rummede balletterne *Des Knaben Wunderhorn* og *Mahlers Femte Symfoni*, der begge er uden egentlig handling, men hvor stemninger anslås. Unge, forelskede knøse presses ud i krig, og til Mahlers musik udtrykkes både angst, sårbarhed, afskedens smerte, kraftudfoldelse, men også forelskelse, glæde og befrielse. Rose Gad havde hovedpartier i begge balletter, og hun fortæller: "Balletterne var noget ganske særligt. Først kom et par instruktører, senere kom John Neumeier selv. Ved nyindstillinger sender han altid først en instruktør af sted, og i slutfasen kommer han så også selv for at arbejde videre og få alle detaljerne helt på plads."

Med tankerne tilbage i tid husker Rose Gad også, at det var hele hendes generation af unge dansere og nogle få af de ældre dansere, der var med i balletterne. Hun betoner: "Det var hovedsagligt os unge, og så er det altid sjovt at danse i noget, hvor alle er med. Desuden er musikken jo fuldstændig fantastisk, og i *Des Knaben Wunderhorn* havde vi operasangere med på scenen. En pointe er også, at Johns balletter altid handler om noget, også selv om man ikke kan se det. Han kommer ikke med en introduktion, men det er noget, man meget hurtigt gætter sig til, og baggrunden for disse to værker, der oprindeligt blev skabt i 1989, var jo afslutningen på Den kolde Krig, Murens Fald og Tysklands genforening."

Når John Neumeier er i København for at arbejde med en forestilling, er kompagniet præget af en særlig stemning. "John er en meget begavet, vidende og velforberedt kunstner, hvilket inspirerer alle til at yde ekstra," og Rose Gad fortsætter: "Ligesom andre steder er John Neumeier meget, meget respekteret i Den Kgl. Ballet, så det er virkelig noget særligt, når han er i huset, og det er spændende at være helt tæt på kunstneren og kilden til værket."

Beslutningen om at flytte

Som allerede nævnt var Rose Gad ingenlunde utilfreds med sine roller i København, men hun følte alligevel et stærkt behov for kunstnerisk at udvikle sig mere, end hun aktuelt gjorde. For hende var der lighedstegn mellem udvikling og det at danse, dels i flere partier og dels at arbejde i træningssalen med instruktøren. Der var behov for luftforandring, andre rammer, nye input, og Hamborg var yderst tillokkende grundet John Neumeier. "Hvis man er i Hamborg, er man der, fordi man vil arbejde med John, hans værker og hans kunst," pointerer Rose Gad, og fortsætter: "Desuden var der i Hamborg specielt én instruktør, som jeg var meget, meget glad for og meget gerne ville

arbejde langt mere med, nemlig Kevin Haigen. Jeg kendte ham, fordi han både havde iscenesat et par værker i København, men han havde så sandelig også været i København for at undervise." Hamborg var derfor yderst tillokkende, og desuden havde nygifte Rose Gad følt, at hendes mand næsten opfordrede hende til, at de skulle af sted. Så takket være Holger blev Hamborg en realitet i 1997. Med i kufferten var en orlovsbevilling fra Kgs. Nytorv samt en midlertidig ansættelseskontrakt i det nordtyske kompagni.

To sæsoner i Hamborg

Om årene i Hamborg beretter Rose Gad: "John Neumeier er den samme at arbejde med i København som i Hamborg,

Rose Gad. Foto: Henrik Stenberg

men i Hamborg får man bare så meget mere af ham. Det er altid helt særligt at arbejde med John. Han giver så meget, stimulerer og udfordrer. Dertil kommer alle hans værker, som kompagniet i Hamborg danser. Hvordan kan det være mere spændende end at arbejde med den, som har kreeret selve værket? Desuden er han, både på det kunstneriske og det tekniske plan, en meget, meget dygtig instruktør. Endnu et faktum i Hamborg er, at man sælger, ikke sin sjæl, men sin tid. Det er en helt anden måde at arbejde på. Man har der kun ét for øje, og det er, at kunsten skal være så god som mulig.

Og det tager den tid, det nu tager. Der er ikke så mange arbejdstidsregler, men hvad betyder det, når man derved kommer ned i et dybere lag af arbejdet, og kunsten udvikles da til et langt højere niveau. Hvis man er i en kreativ proces med John, og man lige er et sted, hvor der bliver smedet, ja, så bliver man bare ved. Så er der ikke noget med, at man pludselig skal gå og nå en aftale med en veninde. Men det betyder så også, at man når længere, hvilket giver en helt særlig og unik følelse. Det var rigtig spændende. Og i mine øjne er John Neumeier verdens største, nulevende koreograf.”

I Hamborg har man et blandet repertoire, og ved sæsonens afslutning afholdes ”Ballettage”, der typisk strækker sig over et par uger, og hvor der spilles én af hver forestilling. Derved er der mange balletter på plakaten i løbet af en sæson, og Rose Gad måtte da også i sin første sæson lære omkring 10 balletter, men samtidig havde både hun og kompagniet færre forestillinger, end Rose Gad var vant til fra København. Og samtidig oplevede hun, at der var meget mere forarbejde til nogle forestillinger og til andre næsten slet ingen forberedelse, hvilket selvfølgelig undrede hende. Derfor måtte hun lige forhøre sig hos hendes gamle kollega fra Den Kgl. Ballet, Lloyd Riggens, for at få afklaret, hvordan man kunne lave en af de helt store forestillinger på kun én prøve. Og han svarede: ”Jamen, sådan er det bare!”

Svaret kom fuldstændig bag på Rose Gad, fordi hun ikke kunne tro, at det kunne lade sig gøre. Men det kunne det! Hemmeligheden bag denne arbejds metode viste sig at være, at John Neumeier fokuserer på én ting ad gangen. Rose Gads oplevelse er, at Neumeier arbejder meget koncentreret og kærer sig om hver eneste lille detalje i en forestilling. Derfor bliver resultatet, at den enkelte forestilling er yderst gennemarbejdet, og hvis balletten så skal op i sæsonen efter, er den stadig så nyligt gennemarbejdet, at prøveforløbet så netop som en pointe kan gøres ultra kort. Over tid bliver de forskellige forestillinger atter gennemarbejdet, og de bliver derved på skift vedligeholdt og bevaret.

Om denne arbejds metode husker Rose Gad: ”Man kan jo så godt risikere, at hvis man kommer udefra og skal lave en hovedrolle, ja, så må man selv gå og øve sig, fordi den samlede prøve er blot én gang! Så det er ret vildt, og det er en noget anderledes måde at arbejde på!” Ansættelseskontrakten var for ét år ad gangen, og Rose Gad arbejdede i Hamborg i to sæsoner. For John Neumeier var det spændende at få netop Rose Gad til Hamborg, fordi han gerne ville afprøve, hvad en Bournonville-danserinde kunne tilføre hans kompagni. Ikke fordi han ville sætte Bournonville-værker på plakaten, men denne særlige skoling, som han også selv havde lært af og sugget til sig hos Vera Volkova tilbage i sin

ungdom, kunne helt givet tilføre både kompagniet og visse partier en ekstra dimension.

Rose Gad erindrer: ”Jeg var med i *Nørdedeknækkeren* i Johns version. Jeg kendte den ikke i forvejen, og historien er noget anderledes end den traditionelle. Jeg havde rollen som Louise, som er storesøster til hovedpersonen Marie. I første akt havde jeg en hundsvær solo, hvor min opvækst med Bournonville kom mig til gode. Hurtigt benarbejde og runde arme. I anden akt dansede Lloyd Riggens og jeg grand pas-de-deux’en, som selvfølgelig er Johns koreografi, og alligevel fik den med Lloyd og jeg nok en snert af Bournonville over sig, for man er jo den, man er. Selvfølgelig er jeg jo præget af min opvækst og skoling, og det er der rum for hos John.” I København havde Rose Gad danset rollen som Hermia i *En Skærsommer-natsdrøm*, og i Hamborg kom hun atter til at danse denne rolle samt hovedpartiet som Titania. ”Jeg var rigtig glad for at få lov til at danse Hermia igen,” pointerer Rose Gad og tilføjer: ”Det er jo Johns kreation, og pludselig blev der set på mig med nye øjne, hvilket betød, at jeg kunne fordybe mig i rollen på en ny måde. Det blev endnu mere intenst at få Johns retning og mening med rollen bygget på, som en så spændende ekstra dimension. Rollen rullede helt ind i blodet på mig.” Rose Gad fremhæver også endnu et par roller, som var ekstraordinære at få lov at danse i. ”*Bernstein Dances* var en ny kreation, og at tage del i Johns skabelse af et værk er helt ekstraordinært. Man presses ud i at give rollen alt, hvad man har i sig, yde sit ypperste og til gengæld få så meget kunstnerisk spontanitet og kreativ respons, at man er ganske svævende. I *Vivaldi oder was Ihr wollt* dansede jeg partiet som Viola. Det er en sjov og mere moderne ballet fyldt med masser af udtryk og stemninger. Det var i øvrigt den rolle, der blev min sidste i Hamborg-perioden, og igen var forarbejdet i træningssalen så spændende og givende. John har jo skabt værket, har skabt rollen og ved, hvad han vil med selv den mindste detalje. At arbejde med det menneske, der har skabt værket, giver alt.”

Altid nye værker i støbeskeen

John Neumeier har altid nye værker un-

dervejs. Hvert år skaber han en til to nye balletter. Rose Gad forklarer: ”Jeg kender ikke nogen mand, som har så meget power. Han virker slet ikke stressest, men han knokler. I den kreative proces – og også selvom man ikke selv er med – så bliver man i salen. Den kreative fase er så intens. Det er jo også spændende at se ham arbejde med de andre dansere. Det giver en enorm viden om værket og tankerne bag, samtidig giver det et utroligt godt sammenhold i kompagniet. Det er spændende at være med i en sådan proces. Der er ikke nogen, der stiller spørgsmål, og jeg oplevede overalt en virkelig positiv ånd. Jeg har – og det er ikke en underdrivelse – aldrig, aldrig hørt nogen brokke sig over noget. Og det tror jeg også kommer af, at alle ved, hvem der bestemmer. Hvis eksempelvis et parti tages fra en danser og gives til en anden, jamen, så giver det ingen intern surhed de to dansere imellem. Alle ved, at det har John bestemt, og så er det bare sådan. Selvfølgelig kan en danser godt blive ked af at miste en rolle, men der er ikke krig på den måde danserne imellem. Tværtimod tror jeg, at folk følte sig meget bæret over at være en del af netop det kompagni. Det kunne man mærke.”

Hjemad igen

”Jeg havde to fantastiske år dernede, og jeg ville gerne være blevet dernede, men blev nødt til at vælge hest. Min mand ville gerne hjem. Jeg tror ikke, at jeg ville ønske at blive i Hamborg for altid, men jeg ville gerne være blevet der noget længere,” mindes Rose Gad og fortsætter: ”Oplevelsen var så fuldstændig. Det var helt vildt. Jeg troede ikke, at man kunne arbejde mere, end jeg var vant til i København, men i Hamborg kom jeg dybere ind i min kunst. Måske var det også muligheden for at arbejde så mange flere timer. Selvfølgelig var Holger der, men jeg havde jo ikke nogen øvrig familie dernede, så jeg blev ikke distraheret. Der var virkelig hundrede procent fokus. Desuden var det nogle fantastiske dansere og kunstnere, som jeg var iblandt. Jeg er bare så glad for, at jeg tog beslutningen og gjorde det. Bournonville var jo mit modersmål, men vil man virkelig lære et nyt sprog, er det ikke gennem nedslag i skolebøgerne, men ved at flytte til udlandet og bruge sproget dag ud og dag ind. Neumeier

blev således mit andet modersmål.” Både Rose Gad og hendes mand, Holger Foss, blev begge meget glade for Hamborg, nød at være der og er siden hen vendt tilbage til byen gang på gang, hvilket også skyldes bysbørnenes syn på Neumeiers balletkompagni. I byen er der et trofast publikum, og forestillingerne er næsten altid udsolgt. Det er ikke kun blandt dansere, at Neumeier nyder stor respekt. I byen er der virkelig stor opbakning til kompagniet, og Neumeier nyder stor popularitet i Hamborg. Rose Gad fortæller: ”Ved en premiere summer hele byen, og det betyder rigtig meget at mærke det. I 1973 overtog John et lille bitte kompagni, der lavede små indslag i operaer. I dag er kompagniet i eliten, og John har sågar byens nøgle. Han er stor, og det er ikke uden grund.” Og takket være Holgers mod på udlandet, kom Rose Gad ud, men også takket være Holgers hjemve kom hun atter hjem til det danske publikum, og med i bagagen var en meget høj arbejdsmoral, en ypperlig kunstnerisk stimulans og udvikling samt tekniske værktøjer, som der også kunne gøres brug af i anden halvleg af dansekarrieren i Den Kgl. Ballet.

Vivaldi. Hamburg Ballett. Ballet af John Neumeier. Dansere: Gamal Gouda, Rose Gad. Foto: Holger Badekow